

Evropske izjave o bolničkoj farmaciji: rečnik

Neal Maskrey,¹ Roberto Frontini,^{2,3} Jonathan Underhill,⁴ David Preece³

¹School of Pharmacy, Keele University, Keele, Staffordshire, UK

²Apotheke des Universitätsklinikums

Leipzig AoR, Leipzig, Germany

³The European Association of Hospital Pharmacists, Policy and Advocacy, Brussels, Belgium

⁴Centre for Medicines Optimisation, Keele University, Keele, Staffordshire, UK

Korespondencija sa

profesorom Neal Maskrey, School of Pharmacy, Keele University, Keele, Staffordshire ST5 5BG, UK; Neal.Maskrey@nice.org.uk

primljeno 7. avgusta 2014. godine
pregledano 27. avgusta 2014. godine
prihvaćeno 28. avgusta 2014. godine

Ovaj rečnik (tabela 1) je sastavljen kao dodatak Evropskim izjavama o bolničkoj farmaciji koje su dogovorene na samitu u Briselu 15. maja 2014. godine.

U procesu prerađivanja izjava u radionicama sa učesnicima na samitu 14. maja 2014. godine primećeno je da je postojala jasna potreba za rečnikom koji bi predstavljao dopunu izjava. Cilj je bio da se čitaoci izjava koji nisu učestvovali u majskim diskusijama osposobe za razumeju ključne pojmove korišćene u izjavama.

Komunikacija je izazov. Ne samo da su izjave na engleskom jeziku koji nije maternji jezik mnogih čitalaca, nego reči i fraze imaju različita značenja u različitim zemljama. Osim toga, farmaceutska praksa je veoma različita u različitim državama članicama. Cilj rečnika je da se izbegnu nesporazumi vezani za tehničke pojmove koji se koriste u izjavama.

Svi autori rečnika su bili saradnici ili posmatrači u procesu Delphi, a trojica od njih (NM, RF, JU) su bili saradnici u procesu World Cafe (*videti stranu 264*); David Preece je pravio beleške u procesu World Cafe. Svi su bili upoznati sa

tehničkim pojmovima u Evropskim izjavama za bolničku farmaciju koji su doveli do diskusija o terminologiji tokom oba procesa. Takve diskusije su predstavljale polaznu tačku za identifikovanje reči i fraza koje bi činile rečnik koji bi bio dodatak uz izjave. Ako nisu identifikovani u diskusijama, potencijalni izvori neophodnih definicija terminologije identifikovani su preko PubMed ili pomoću internet mašina za pretragu. Tamo gde je to bilo neophodno, prikupljan je referentni materijal. Determinanta najpodesnijih izvora za rečnik bila je relevantnost tehničkih diskusija koje su obavljene u procesima Delphi i World Cafe.

Kontributori NM, u korespondenciji sa DP, je razvio pristup za izradu rečnika. DP je izradio prvu verziju koju je proširio i preradio NM. RF i JU su izvršili pregled i uneli dodatne predložene izmene koje je implementovao DP. Konačnu verziju je zatim izradio NM. Svi autori su pregledali i odobrili konačni rukopis.

Sukob interesa NM i JU su zaposleni u National Institute for Health and Care Excellence gde rade pola radnog vremena. RF je predsednik Evropske asocijacije bolničkih farmaceuta. DP nije naveo nikakve podatke koji bi predstavljali sukob interesa.

Poreklo i stručna ocena Odobreno; interno stručno ocenjeno.

Citat: Maskrey N, Frontini R, Underhill J, et al. *Eur J Hosp Pharm* 2014;21: 294-300.

Tabela 1 Rečnik pojmova

Pojam	Definicija	Izvor	Beleške
Davanje lekova	Davanje lekova podrazumeva proveru pacijentovog identiteta, potvrdu da pacijent nije alergičan na lek, da se lek koristi u skladu sa uobičajenim načinom doziranja, da su uzeti u obzir neželjeni efekti, mere predostrožnosti i kontraindikacije i da lek odgovara planu nege za datog pacijenta (plan lečenja), da rok upotrebe leka nije istekao i da su način davanja i vremenski raspored prikladni kao i potvrdu da postoji jasna, tačna i neposredna evidencija svih lekova koji se pacijentu daju, koji su mu namerno uskraćeni ili koje pacijent odbija da uzima.	Prilagođeno iz UK Nursing & Midwifery Council: http://www.nmc-uk.org/Documents/NMC-Publications/NMC-Standards-for-medicines-management.pdf	
Neželjene reakcije na lek	Bilo kakvo neželjeno iskustvo koje je pacijent imao za vreme uzimanja leka za koje se sumnja da je uzrokovano lekom ili lekovima.	MHRA: http://www.mhra.gov.uk/Safetyinformation/Howwemonitorthesafetyofproducts/Medicines/TheYellowCardScheme/Informationforhealthcareprofessionals/Adversedrugreactions/index.htm	
Zahtevi kvaliteta u vezi sa najboljom praksom	Ovi principi maksimalno povećavaju stepen korisnosti, efikasnost, bezbednost, pristupačnost, smanjenje u neodgovarajućoj varijaciji i održivost.	Prilagođeno iz UNITE FOR SIGHT: http://www.uniteforsight.org/global-health-course/module1	
Sistem za obaveštavanje o kliničkom incidentu (CIRS)	Obaveštavanje o greškama, povredama, bezopasnim greškama, kvarovima na opremi, greškama procesa ili drugim opasnostima od strane doktora, medicinskog osoblja ili drugih pružalaca usluga u bolnici ili zdravstvenoj organizaciji i od strane organizacije prema široj javnosti preko regionalnog ili nacionalnog sistema obaveštavanja. To može pomoći da se posveti više pažnje i uvedu izmene u sistemu kako bi se smanjila verovatnoća da dođe do povreda pacijenta u budućnosti. Sistemi za obaveštavanje nisu sistemi za kažnjavanje i mogu biti namenjeni i za primanje izveštaja od strane pacijenata, porodica i advokata potrošača.	Prilagođeno iz Svetske zdravstvene organizacije: http://www.who.int/patientsafety/events/05/Reporting_Guidelines.pdf	Naziva se i sistem za obaveštavanje o kritičnom incidentu. Izgleda da se ova dva pojma koriste kao sinonimi.
Opcije kliničkog upravljanja	Kompetentni kliničar formuliše odgovarajuće planove upravljanja u skladu sa najboljom praksom i menja opcije upravljanja u skladu sa menjanjem uslova. On/na ne utvrđuje problem, nego na odgovarajući način određuje i koordinira negu sa drugim stručnjacima i pruža kontinuitet nege za pacijenta.	Prilagođeno iz RCGP: http://www.wpba4gps.co.uk/fileadmin/user_upload/secure/mindmaps/PDF_files_for_Compentency/Clinical_Management.pdf	
Klinička istraživanja	Učesnici u kliničkim istraživanjima primaju specifične intervencije u skladu sa planom ili protokolom istraživanja koje izrađuju istraživači. Klinička istraživanja mogu porediti novi medicinski pristup sa standardnim koji je već dostupan ili sa placeboom koji ne sadrži aktivne sastojke ili sa lečenjem bez intervencije.	Prilagođeno iz ClinicalTrials.gov: https://clinicaltrials.gov/ct2/about-studies/learn	Naziva se i intervencione studije.
Kompetencija	Znanje, veštine, ponašanja i stavovi koje pojedinac sakuplja, razvija i stiče kroz obrazovanje, obuku i radno iskustvo.	FIP: http://www.ajhp.org/content/66/5_Supplement_3/s67.full	
Okvir kompetencije	Okvir kompetencije je zbir kompetencija koje se smatraju ključnim za efikasnu performansu. Razvoj kompetencija treba da pomogne pojedincima da kontinualno poboljšavaju svoju performansu i da rade efikasnije.	Whiddett S, Hollyforde, S. <i>The Competencies Handbook</i> . London: Institute of Personnel and Development, 1999. Pogledajte http://www.fip.org/files/fip/PharmacyEducation/GbCF%20booklet.pdf	
Pripravljanje (lekova)	Farmaceutsko pripravljanje je proces pripremanja personalizovanih lekova za pacijente.	Prilagođeno iz PCAA: http://www.pccarx.com/what-is-compounding	Pogledajte i „Magistralni lek“.
Komputerizovana podrška u donošenju odluka	Sistemi komputerizovane podrške u donošenju odluka su kompjuterske aplikacije namenjene da pomognu kliničarima u donošenju dijagnostičkih i terapijskih odluka za negu pacijenta. Oni mogu pojednostaviti pristup podacima potrebnim za donošenje odluka, služiti kao podsetnici ili alati za upite tokom posete pacijenta, mogu pomoći u uspostavljanju dijagnoze kada se prepisuju i revidiraju lekovi i obavestiti kliničare kada se primeće novi momenti u podacima o pacijentu.	Prilagođeno iz: Payne TH. Computer decision support systems. <i>Chest</i> 2000; 118:47S—52S. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10939999	
Falsifikovanje (vezano za lekove)	Falsifikovani lek je lek kom je namerno i sa ciljem prevare stavljena pogrešna oznaka koja se odnosi na identifikaciju i/ili izvor leka. Falsifikovanje može da se odnosi i na brendirane i na generičke proizvode, a falsifikovani proizvodi mogu da uključuju proizvod sa ispravnim ili pogrešnim sastojcima, bez aktivnih sastojaka, sa nedovoljno aktivnih sastojaka ili sa pogrešnim pakovanjem.	Svetska zdravstvena organizacija: http://www.who.int/medicines/services/counterfeit/overview/en/	

Nastavak

Tabela 1 Nastavak

Pojam	Definicija	Izvor	Beleške
Izdavanje (lekova)	Označavanje iz skladišta i dostava klinički odgovarajućeg leka pacijentu ili negovatelju, obično na osnovu pisanog recepta, za samostalno uzimanje ili davanje od strane druge stručne osobe kao i davanje saveta vezanih za bezbednu i efektivnu upotrebu.	FIP: http://www.ajhp.org/content/66/5_Supplement_3/s67.full	
Odstranjivanje (lekova)	Lekovi koji više ne mogu da se daju pacijentu iz bilo kog razloga treba obično da se vrate relevantnoj apoteci ili doktoru koji je izdao lek kako bi taj lek mogao na bezbedan način da se odstrani iz upotrebe.	Prilagodeno iz Royal Pharmaceutical Society (UK): http://www.rpharms.com/support-pdfs/safsechandmeds.pdf	
Distribucija (lekova)	Proces za dosledno skladištenje, transportovanje i rukovanje lekovima pod odgovarajućim uslovima u skladu sa odobrenjem za stavljanje na tržište ili specifikacijama proizvođa.	Prilagodeno iz MHRA: http://www.mhra.gov.uk/Howweregulate/Medicines/Inspectionandstandards/GoodDistributionPractice/	
Odbori za lekove i terapeutike	Forum koji za cilj ima da okupi sve učesnike koji su uključeni u donošenje odluka o upotrebi lekova; oni mogu da postoje na bilo kom nivou unutar zdravstvenog sistema - na područnom nivou (nagledaju primarne zdravstvene jedinice), u bolnicama ili na nacionalnom nivou.	Svetska zdravstvena organizacija: http://apps.who.int/medicinedocs/en/d/Js4882e/3.1.html	
Delotvornost (lekova)	Sposobnost intervencije da se proizvede željeni koristan efekat u rukama stručnjaka i pod idealnim uslovima, na primer u kliničkim istraživanjima.	Modifikovano iz <i>Dorland's Medical Dictionary for Health Consumers</i> : http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/efficacy	
Efikasnost (lekova)	Mera u kojoj intervencija postiže predviđeni zdravstveni rezultat pod normalnim ili uobičajenim uslovima.	Modifikovano iz <i>Mosby's Dental Dictionary</i> , 2nd edn, 2008: http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/effectiveness	
e-Zdravstvo	e-Zdravstvo predstavlja prenos zdravstvenih resursa i zdravstvene nege elektronskim sredstvima. Obuhvata tri glavne oblasti: ► Isporučka zdravstvenih informacija, za stručnjake i potrošače iz oblasti zdravstva, putem interneta i telekomunikacija ► Korišćenje IT prednosti i prednosti e-trgovanja u cilju poboljšavanja usluga iz oblasti javnog zdravstva, npr. edukacijom i obučavanjem zdravstvenih radnika ► Primena praksi iz oblasti e-trgovanja i e-poslovanja u upravljanju sistemom zdravstvene zaštite.	Svetska zdravstvena organizacija: http://www.who.int/trade/glossary/story021/en/	
Praksa zasnovana na očiglednosti	Svesna, eksplicitna i razumna upotreba trenutno najboljih sredstava u donošenju odluka o nezi individualnih pacijenata. Praksa medicine zasnovane na očiglednosti znači integraciju individualne kliničke ekspertize sa najboljim dostupnim eksternim kliničkim sredstvima iz sistematskog istraživanja. Stručnost se ogleda na više načina, ali naročito u delotvornijem i efikasnijem uspostavljanju dijagnoze i promišljenijoj identifikaciji i potvrđivanju individualnih pacijentovih teškoća, prava i preferenci sa većom dozom razumevanja tokom donošenja kliničkih odluka o nezi pacijenta.	Sackett DL, Rosenberg WMC, Muir Gray JA, et al. Evidence based medicine: what it is and what it isn't. <i>BMJ</i> 1996;312:71. http://www.bmj.com/content/312/7023/71	Pojam „praksa zasnovana na očiglednosti“ sad se preferira u odnosu na pojam „medicina zasnovana na očiglednosti“
Magistralni lek	Proizvod koji se daje odmah nakon pripreme i koji se ne drži uskladišten	FIP: http://www.ajhp.org/content/66/5_Supplement_3/s67.full	Pogledajte i „Sastavljanje (lekova)“
Program akreditacije za eksternu procenu kvaliteta	Regionalni (ili potencijalno nacionalni) proces u koji dobrovoljno ulaze organizacije pružalaca usluga radi poboljšavanja organizacije i pružanja zdravstvenih usluga koje su procenjene na osnovu eksplicitnih, objavljenih standarda od strane stručnih timova koje vode nevladine službe uključujući (ali bez obavezivanja) i korisnike, pružaoce usluga, kupce i vladu.	Shaw CD. External quality mechanisms for health care: summary of the ExPeRT project on visitatie, accreditation, EFQM and ISO assessment in European Union countries. <i>Int J Qual Health Care</i> 2000;12:169-7. http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/10894187	
Lista lekova	Rezultat procesa za podršku upravljanju uvođenjem, korišćenjem ili povlačenjem zdravstvenih tretmana unutar zdravstvene institucije, servisa ili organizacije.	Razvoj i ažuriranje lokalnih listi lekova. NICE smernice za medicinsku praksu iz 2012. godine: http://www.nice.org.uk/guidance/MPG1/chapter/1-pozadina#definicija_lokalne_liste_lekova	
Smernica (klinička)	Sistematski razvijene izjave sa ciljem da se pomogne lekarima i pacijentima u donošenju odluka o odgovarajućoj zdravstvenoj zaštiti za specifične kliničke uslove	Field M, Lohr K; Committee to Advise the Public Health Service on Clinical Practice Guidelines, Institute of Medicine. <i>Clinical Practice Guidelines: Directions for a New Program</i> . Washington, DC: National Academies Press, 1990. Pogledajte http://www.sign.ac.uk/guidelines/fulltext/50/section1.html	
Opasno (vezano za lekove)	Lekovi koji se smatraju opasnim uključuju one koji kod ljudi ili životinja ispoljavaju jednu ili više od sledećih šest karakteristika:	NIOSH List of Antineoplastic and Other Hazardous Drugs in Healthcare Settings 2012: http://www.cdc.gov/niosh/docs/2012-150/pdfs/2012-150.pdf	

Nastavak

Tabela 1 Nastavak

Pojam	Definicija	Izvor	Beleške
	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Kancerogenost ▶ Teratogenost ili druga vrsta razvojne toksičnosti ▶ Toksičnost ▶ Reprodukativna toksičnost ▶ Organska toksičnost pri malim dozama ▶ Genotoksičnost. 		
Bolničko odeljenje	Lokacija na kojoj se pojedincu pruža zdravstvena ili socijalna zaštita.	Za detaljne definicije pogledajte https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/212915/Care-Setting-Definitions.pdf	
Visokorizični lekovi	Visokorizični lekovi su lekovi koji najverovatnije mogu uzrokovati značajnu štetu po pacijenta, čak i kada se koriste u skladu sa namenom.	Bezbednost pacijenta na prvom mestu: http://www.patientsafetyfirst.nhs.uk/Asset.ashx?path=/How-to-guides-2008-09-19/Medicines%201.1_17Sept08.pdf	
Označavanje (lekova)	Bezbedna upotreba svih lekova zavisi od toga da li korisnici pažljivo i precizno čitaju oznake na pakovanju i da li su u stanju da razumeju navedene informacije i da postupaju u skladu sa njima. Primarna svrha označavanja i pakovanja lekova je jasna i nedvosmislena identifikacija leka i uslova za njegovu bezbednu upotrebu.	MHRA: http://www.mhra.gov.uk/home/groups/pl-a/documents/websitesources/1517150.pdf	
Proizvodnja (lekova)	Aktivnosti za koje je neophodno odobrenje navedeno u čl. 40(1) i (3) direktive 2001/83/EZ ili ovlašćenje navedeno u čl. 13(1) direktive 2001/20/EZ.	Direktiva komisije 2003/94/EZ: http://ec.europa.eu/health/files/eudralex/vol-1/dir_2003_94/dir_2003_94_en.pdf	
Odobrenje za stavljanje na tržište	Lekovi koji zadovoljavaju standarde za bezbednost, kvalitet i delotvornost dobijaju odobrenje za stavljanje na tržište (prethodno označavano kao odobrenje proizvoda) koje je obično neophodno pre nego što lekovi mogu da se prepisuju ili prodaju.	MHRA: http://www.mhra.gov.uk/Howweregulate/Medicines/Licensingofmedicines/Marketingauthorisations/	
Medicinski uređaj	Bilo koji instrument, aparat, uređaj, softver, materijal ili drugi predmet, bez obzira da li se koristi sam ili u kombinaciji sa bilo kojim drugim dodatnim priborom, uključujući softver koji je proizvođač namenio da se koristi specifično za dijagnostiku i/ili terapijske svrhe i koji je neophodan za njegovu pravilnu primenu, predviđen od strane proizvođača da se koristi za ljude za svrhu: <ul style="list-style-type: none"> ▶ uspostavljanja dijagnoze, prevenciju, praćenje, lečenje ili ublažavanje bolesti ▶ uspostavljanja dijagnoze, praćenje, lečenje, ublažavanje bolesti ili kompenzacije za povredu ili hendikep ▶ istraživanje, zamenu ili modifikaciju anatomije ili fiziološkog procesa ▶ kontrole začeća i koji ne postiže svoju glavnu namenjenu svrhu na ili u ljudskom telu pomoću farmakoloških, imunoloških ili metaboličkih sredstava, ali čije funkcionisanje može da bude potpomognuto takvim sredstvima.	Evropska unija: http://ec.europa.eu/health/medical-devices/files/revision_docs/2007-47-en_en.pdf	
Greška povezana sa lekom	Greške povezane sa lekom su nenamerne greške u prepisivanju, izdavanju, davanju ili praćenju leka dok je pod kontrolom zdravstvenog radnika, pacijenta ili potrošača.	EMA: http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/special_topics/general/general_content_000570.jsp	
Medicinski proizvod	Svaka supstanca ili kombinacija supstanci za koju je navedeno da ima svojstva lečenja ili sprečavanja bolesti kod ljudi ili svaka supstanca ili kombinacija supstanci koje mogu da se koriste ili da se daju ljudima, bilo sa ciljem ponovnog uspostavljanja, ispravljanja ili modifikovanja fizioloških funkcija vršenjem farmakoloških, imunoloških ili metaboličkih aktivnosti ili uspostavljanja medicinske dijagnoze.	Evropska unija: http://www.wipo.int/wipolex/en/details.jsp?id=13063	Sinonim za „lek“.
Greška povezana sa lekom sistemi za obaveštavanje (MERS)	Sistem za obaveštenje o incidentu koji prisutnim kliničarima omogućava jednostavan pristup za obaveštavanje o incidentu sa razumevanjem da će se njihovo obaveštenje tretirati na način da ne predstavlja kaznu i da će dovesti do boljeg učenja vezanog za uzroke incidenta i sistemske promene koje će sprečiti njihovo ponavljanje.	Mahajan RP. Critical incident reporting and learning. <i>Br J Anaesth</i> 2010;105:69-75. http://bj.a.oxfordjournals.org/content/105/1/69.abstract	

Nastavak

Tabela 1 Nastavak

Pojam	Definicija	Izvor	Beleške
Proces upotrebe leka	Upotreba leka je složen proces koji se sastoji od podprocesa prepisivanja, obrade porudžbine, izdavanja, davanja i praćenja efekata leka.	Institute for Safe Medication Practices: http://www.ismp.org/faq.asp#Question_3	
Pravila vezana za upravljanje lekovima	Sistem procesa i ponašanja koji određuje kako pacijenti i zdravstveni sistemi koriste lekove. Optimizacijom lekova osigurava se da ljudi dobijaju najbolje moguće rezultate od upotrebe svojih lekova uz svođenja rizika od štete na najmanju meru. Za optimizaciju lekova	Prilagodeno iz National Prescribing Centre: http://www.npc.nhs.uk/developing_systems/intro/resources/library_good_practice_guide_mmmbook1_2002.pdf NICE: http://www.nice.org.uk/guidance/gid-cgwave0676/resources/medicines-optimisation-draft-scope2	
Optimizacija lekova	neophodno je donošenje odluka uz informisanje o očiglednosti koje uključuje efikasan angažman pacijenta i profesionalnu saradnju kako bi se omogućio individualizovan pristup upotrebi lekova usmeren na pojedinca unutar dostupnih resursa.		
Manjak lekova	Situacija u kojoj je celokupno snabdevanje svim verzijama leka koje mogu da zamenjuju jedna drugu nedovoljno da se zadovolje trenutni ili predviđeni zahtevi na nivou korisnika. Do manjka lekova može da dođe iz različitih razloga kao što su teškoće pri proizvodnji ili problemi koji se tiču kvaliteta lekova koji mogu da utiču na negu pacijenata	Prilagodeno iz FDA: http://www.fda.gov/downloads/AboutFDA/ReportsManualsForms/StaffPoliciesandProcedures/ucm079936.pdf EMA: http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/regulation/general/general_content_000588.jsp&mid=WC0b01ac05807477a5	
mZdravstvo	Medicinska praksa i praksa javnog zdravstva podržana mobilnim uređajima kao što su mobilni telefoni, uređaji za praćenje pacijenata, lični digitalni asistenti (PDA uređaji) i drugi bežični uređaji.	Svetska zdravstvena organizacija: http://www.who.int/goe/publications/goe_mhealth_web.pdf	
Mešanje (lekova)	Kombinacija dvaju (ili više) aktivnih farmaceutskih sastojaka u pojedinačnoj formulaciji ili dvaju ili više lekova koji se daju u isto vreme.	National Prescribing Centre: http://www.npc.nhs.uk/improving_safety/mixing_meds/resources/mixing_of_medicines.pdf	
Multidisciplinarnost	Kombinovanje ili uključivanje nekoliko akademskih disciplina ili profesionalnih specijalizacija u pristupu nekoj temi ili problemu.	Oxford rečnici: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/multidisciplinary	
Gotovo promašaj (odnosi se na grešku vezanu za lek)	Događaj, situacija ili greška koji su se dogodili, ali su uočeni pre nego što su imali neki uticaj na pacijenta.	Institute for Safe Medication Practices: https://www.ismp.org/newsletters/acutecare/articles/20090924.asp	
Nabavka iz nezavisnog izvora	Nabavljanje robe ili usluga od nezavisnog dobavljača u skladu sa ugovorom	Oxford rečnici: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/outsourcing	
Timovi za negu pacijenata	Nega pacijenata od strane multidisciplinarnog tima obično organizovana pod vodstvom lekara; svaki član tima ima specifične odgovornosti i celi tim doprinosi nezi pacijenta.	MeSH pojam. Pogledajte The Health Foundation. http://www.health.org.uk/public/cms/75/76/313/579/Patient%20Care%20Teams.pdf?realName=jsrQqb.pdf	
Bezbednost pacijenata	Izbegavanje grešaka i neželjenih efekata koji su povezani sa zdravstvenom zaštitom.	Svetska zdravstvena organizacija: http://www.euro.who.int/en/health-topics/Health-systems/patient-safety	
Zdravstveni karton pacijenta	Zbirka kliničkih informacija koja se odnose na pacijentovo fizičko i mentalno zdravlje i koje su sabrane iz različitih izvora.	<i>Segan's Medical Dictionary 2012</i> : http://medical-dictionary.thefreedictionary.com/health+record	
Priprema leka	Sve aktivnosti vezane za kupovinu materijala i proizvoda, proizvodnju, kontrolu kvaliteta, odobranje, skladištenje, isporuku medicinskih proizvoda i povezane kontrole.	PIC/S vodič za dobre prakse za pripremu medicinskih proizvoda u zdravstvenim ustanovama: http://www.picscheme.org/bo/commun/upload/document/pe-010-4-guide-to-good-practices-for-the-preparation-of-medicinal-products-in-healthcare-establishments-1.pdf	
Farmakoeconomika procena	Farmakoeconomika je naučna disciplina koja procenjuje kliničke, ekonomske i humanističke aspekte farmaceutskih proizvoda, usluga i programa kao i drugih zdravstvenih intervencija kako bi se osobama koje donose odluke vezane za zdravstvenu zaštitu, zdravstvenim radnicima i pacijentima omogućile vredne informacije za optimalne rezultate i dodelu zdravstvenih resursa.	International Society for Pharmacoeconomics and Outcomes Research: http://www.ispor.org/Terminology/Default.asp	
Programi za farmakovigilancu	Nauka i aktivnosti vezane za otkrivanje, procenu, razumevanje i prevenciju neželjenih efekata ili bilo kog drugog problema vezanog za lek.	Svetska zdravstvena organizacija: http://www.who.int/medicines/areas/quality_safety/safety_efficacy/pharmvigil/en/	
Farmaceutska praksa	Misija farmaceutske prakse je da se doprinese poboljšanju zdravlja i da se pomogne pacijentima sa zdravstvenim problemima da na najbolji način iskoriste svoje lekove.	FIP/WHO: http://www.fip.org/files/fip/WHO/GPP%20guidelines%20FIP%20publication_final.pdf	
Testiranje na mestu nege (sistemi)	Laboratorijske i druge usluge koje se pružaju pacijentima u bolesničkim krevetima. One uključuju dijagnostička i laboratorijska testiranja uz korišćenje automatskog unosa informacija.	MeSH pojam: http://www.ncbi.nlm.nih.gov/mesh?term=Point-of-Care%20Systems	

Nastavak

Tabela 1 Nastavak

Pojam	Definicija	Izvor	Beleške
Nabavka	Pružanje brze, efikasne usluge snabdevanja pacijenata pravim lekovima po povoljnoj ceni uz postizanje isplative kupovine za lokalni, regionalni ili nacionalni zdravstveni sistem. To može da uključuje složenu poslovnu mrežu, operacionu i IT kontrolu i kontrolu kvaliteta i sisteme upravljanja rizicima. Obavezno moraju da se uzmu u obzir i slede saveti za prepisivanje i vođenje liste lekova i rešavanje problema kliničkog upravljanja.	British Journal of Medicines Procurement: http://www.medicinesprocurement.co.uk/	
Protokol	Procedura izvođenja naučnog eksperimenta ili tok medicinskog tretmana.	Oxford rečnici: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/protocol	
Osiguranje kvaliteta	Održavanje željenog nivoa kvaliteta usluge ili proizvoda, naročito obraćanjem pažnje na svaki nivo procesa isporuke ili proizvodnje.	Oxford rečnici: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/quality-assurance	
Kontrola kvaliteta	Sistem održavanja standarda u proizvodnji proizvoda testiranjem uzorka rezultata i poređenjem sa specifikacijom.	Oxford rečnici: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/quality-control?q=quality+control	
Rekonstitucija (lekova)	Manipulacija da bi se omogućila upotreba ili primena medicinskog proizvoda sa odobrenjem za stavljanje na tržište u skladu sa uputstvom datim u pregledu karakteristika proizvoda u brošuri sa informacijama za pacijenta.	PIC/S vodič za dobre prakse za pripremu medicinskih proizvoda u zdravstvenim ustanovama: http://www.picscheme.org/bo/commun/upload/document/pe-010-4-guide-to-good-practices-for-the-preparation-of-medicinal-products-in-healthcare-establishments-1.pdf Prilagođeno iz FIP: http://www.fip.org/centennial/files/static/REPORT_MINISTERS_SUMMIT_-_English_version_final.pdf	
Odgovorna upotreba lekova	Situacija gde su aktivnosti i sposobnosti učesnika u zdravstvenom sistemu usklađene kako bi se obezbedilo da pacijenti primaju prave i isplative lekove u pravo vreme, da ih koriste na odgovarajući način i da imaju koristi od njih. Za davanje pravih lekova pacijentima kojima su potrebni neophodan je angažman svih učesnika, uključujući vlade, i vizija o tome kako integrisati javne i privatne interese i mobilizovati resurse.	National Prescribing Centre: http://www.npc.nhs.uk/review_medicines/intro/resources/room_for_review.pdf	
Revizija (leka)	Strukturisan kritični pregled pacijentovih lekova sa ciljem postizanja dogovora sa pacijentom o lečenju, optimizovanju uticaja lekova, svođenja broja problema povezanih sa lekovima na najmanju meru i smanjenjem otpada.	Oxford rečnici: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/risk-assessment	
Procena rizika	Sistematski proces procene potencijalnih rizika koji mogu biti uključeni u projektovanu aktivnost ili poduhvat.	Oxford rečnici: http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/risk-assessment	
Kontinualna nega	Kontinualna nega je direktni i bezbedni prelaz pacijenta unutar istog bolničkog odeljenja ili iz jednog bolničkog odeljenja u drugo uključujući i prelaz iz bolnice u dom.	Prilagođeno iz Spehar AM, Campbell RR, Cherrie C, et al. <i>Kontinualna nega: Bezbedan prelaz pacijenta iz bolnice u dom</i> . http://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK20459/	
Učesnici (vezano za zdravstvenu negu)	Lica ili grupe koji imaju lični interes za kliničke odluke i dokaz koji podržava tu odluku. Učesnici mogu da budu pacijenti, negovatelji, kliničari, istraživači, advokatske grupe, stručna udruženja, biznisi donosioci odluka ili drugo. Svaka grupa ima jedinstvenu i vrednu perspektivu.	AHRO: http://www.ahrq.gov/research/findings/evidence-based-reports/stakeholderguide/chapter3.html	
Mogućnost praćenja	Mogućnost praćenja napredovanja kroz određene nivoe proširenog lanca snabdevanja i ulaženje u trag vezano za istoriju, primenu ili lokaciju onog što se istražuje.	GS1 http://www.gs1.org/docs/healthcare/GS1_article_PMPS.pdf	
Transkripcija (vezano za prepisivanja)	Pravljenje identične kopije - obično pismeno. To znači da uvek mora postojati original na osnovu kog se pravi transkribovana kopija. Za lekove se transkribovanje obično vrši tako da se detaljni podaci prepisivanja i ostala komunikacija učine dostupnim stručnom osoblju 20DG.pdf koje pruža negu pacijentu.	Prilagođeno iz UKMI: http://www.medicinesresources.nhs.uk/upload/documents/Communities/SPS_E_SE_England/Transcribing%20guidance%20Vs%201%20Feb11%20DG.pdf	

Nastavak

Tabela 1 Nastavak

Pojam	Definicija	Izvor	Beleške
Plan lečenja	Predviđena nega stavljena u odgovarajući vremenski okvir, zapisana i dogovorena od strane multidisciplinarnog tima.	Welsh National Leadership i Innovation Agency for Healthcare vodič za integrisane planove lečenja: http://www.wales.nhs.uk/sitesplus/Documents/829/integratedcarepathways.pdf	Poznato i kao planovi nege, kritični planovi, integrisani planovi nege ili mape nege.
Upotreba leka van okvira njegovog odobrenja za stavljanje na tržište	Postoje kliničke situacije u kojima lice koje prepisuje lek upotrebu neodobrenih lekova ili upotrebu lekova koja nije u skladu sa njihovom namenom (tj. nenamensko korišćenje) može da oceni kao upotrebu koja je u najboljem interesu pacijenta na osnovu dostupnih dokaza. Takva praksa je naročito uobičajena u određenim oblastima medicine: na primer u pedijatriji kada teškoće u razvoju formulacija prikladnih za dob znače da se mnogi lekovi koji se daju deci koriste za neke druge svrhe a ne za one koje su namenjeni ili da nemaju odobrenje. Zdravstveni radnici mogu smatrati da je neophodno da prepisu ili da predlože korišćenje nekog neodobrenog leka kada na raspolaganju nema odgovarajuće alternative ili kada je lek pripremljen u apoteci od strane farmaceuta ili pod njegovim nadzorom ili kada se odobreni lek koristi za neku drugu namenu osim one koja je definisana odobrenjem (npr. van definisanih indikacija, doza, načina davanja ili bez uzimanja u obzir navedenih upozorenja). Programi upotrebe sa razumevanjem i saosećanjem su za pacijente koji imaju bolest za koju ne postoje zadovoljavajuće odobrene terapije ili koji ne mogu učestvovati u kliničkom istraživanju. Oni su namenjeni da pacijentima olakšaju dostupnost novih opcija lečenja koje su u fazi razvoja.	Prilagođeno iz MHRA: http://www.mhra.gov.uk/Safetyinformation/DrugSafetyUpdate/CON087990 i EMA: http://www.ema.europa.eu/ema/index.jsp?curl=pages/regulation/general/general_content_000293.jsp	

EJHP

Evropske izjave o bolničkoj farmaciji: rečnik

Neal Maskrey, Roberto Frontini, Jonathan Underhill, et al.

Eur J Hosp Pharm 2014 21: 294-300

doi: 10.1136/ejhpharm-2014-000527

Ažurirane informacije i usluge mogu se pronaći na:

<http://ejhp.bmj.com/content/21/5/294.full.html>

One uključuju:

Uslugu obaveštavanja
putem e-pošte

Primanje besplatnih obaveštenja putem e-pošte kada se novi članci pozovu na ovaj članak. Prijavite se u polju u gornjem desnom uglu onlajn članka.

Tema
Zbirke

Članci o sličnim temama mogu se pronaći u sledećim zbirkama

[Competing interests \(etika\)](#) (1178 članaka)

[Internet](#) (55 članaka)

[Journalology](#) (52 članaka)

Beleške

Za traženje odobrenja, posetite:

<http://group.bmj.com/group/rights-licensing/permissions>

Za poručivanje novog izdanja posetite:

<http://journals.bmj.com/cgi/reprintform>

Za pretplatu na BMJ posetite:

<http://group.bmj.com/subscribe/>